

MILLIY-MADANIY QADRIYATLARNI RANGTASVIR VOSITASIDA IFODALASH METODIKASI: “NAVRO‘Z SAYLI” KOMPOZITSIYASI MISOLIDA

Xo‘jamqulova Parizod Ozod qizi

Jizzax davlat pedagogika universiteti

Tasviriy san‘at mutaxassisligi

2-bosqich magistranti

+998505150250

E-mail: parizodxujamkulova@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada milliy-madaniy qadriyatlarni rangtasvir vositasida ifodalashning ilmiy-nazariy va metodik asoslari yoritilgan. Tadqiqotda rangtasvirning xalqning tarixiy-madaniy merosi, urf-odatlar, an‘analari, estetik qarashlari va ma‘naviy qadriyatlarini badiiy obrazlar orqali ifodalashdagi imkoniyatlari tahlil qilinadi. Xususan, “Navro‘z sayli” nomli rangtasvir kompozitsiyasini yaratish misolida milliy qadriyatlarni badiiy talqin qilishning mazmuni, kompozitsion yechimlari, ranglar uyg‘unligi, milliy obrazlar va tasviriy detallarni tanlash hamda ularni yaxlit badiiy makonda joylashtirish metodikasi asoslangan. Kompozitsiyani yaratish jarayoni mavzuni tanlash, milliy-madaniy materiallarni o‘rganish, kuzatish va tahlil qilish, dastlabki eskizlarni ishlab chiqish, kompozitsion markazni belgilash, rang yechimini aniqlash, asosiy va ikkilamchi obrazlarni joylashtirish hamda yakuniy badiiy tahlil bosqichlari asosida tashkil etiladi.

Kalit so‘zlar: milliy-madaniy qadriyatlar, rangtasvir, Navro‘z, “Navro‘z sayli”, kompozitsiya, milliy an‘analar, badiiy obraz, ranglar uyg‘unligi, tasviriy san‘at, ijodiy faoliyat, badiiy-estetik idrok, kasbiy kompetensiya.

Аннотация: В статье освещаются научно-теоретические и методические основы выражения национально-культурных ценностей средствами живописи. Анализируются возможности живописи в художественном отражении историко-культурного наследия, обычаев, традиций, эстетических представлений и духовных ценностей народа посредством художественных образов. На примере создания живописной композиции «Праздник Навруз» обоснованы содержание и методика художественной интерпретации национальных ценностей, особенности композиционного решения, цветовой гармонии, выбора национальных образов и изобразительных деталей, а также их размещения в едином художественном пространстве. Процесс создания композиции организуется на основе последовательных этапов: выбора темы, изучения национально-культурных материалов, наблюдения и анализа, разработки первоначальных эскизов, определения композиционного центра, выбора цветового решения, размещения основных и второстепенных образов и итогового художественного анализа.

Ключевые слова: национально-культурные ценности, живопись, Навруз, «Праздник Навруз», композиция, национальные традиции, художественный образ, цветовая гармония, изобразительное искусство, творческая деятельность, художественно-эстетическое восприятие, профессиональная компетентность.

Abstract: This article examines the theoretical and methodological foundations of expressing national and cultural values through painting. The study analyzes the potential of painting to represent the historical and cultural heritage, customs, traditions, aesthetic views, and spiritual values of a people through artistic images. Using the painting composition “Navruz Festival” as an example, the study substantiates the content and methodology of artistic interpretation of national values, compositional solutions, color harmony, selection of national images and

visual details, and their arrangement within a unified artistic space. The process of creating the composition is organized through several interconnected stages: selecting the theme, studying national and cultural materials, observation and analysis, developing preliminary sketches, determining the compositional center, selecting the color scheme, arranging primary and secondary images, and conducting a final artistic analysis.

Keywords: national and cultural values, painting, Navruz, “Navruz Festival”, composition, national traditions, artistic image, color harmony, visual arts, creative activity, artistic and aesthetic perception, professional competence.

Bugungi globallashuv sharoitida yosh avlodning milliy o‘zligini anglash, tarixiy-madaniy merosga hurmat bilan munosabatda bo‘lishi va ajdodlardan avlodlarga o‘tib kelayotgan ma’naviy qadriyatlarni zamonaviy ta’lim mazmuni bilan uyg‘unlashtirish muhim pedagogik vazifalardan biri sifatida namoyon bo‘lmoqda. Milliy qadriyatlarning mazmunini yoshlar ongiga singdirishda san’at, xususan, tasviriy san’atning imkoniyatlari alohida ahamiyat kasb etadi. Chunki tasviriy san’at insonning voqelikni nafaqat bilish, balki uni obrazli, hissiy va estetik jihatdan idrok etishiga imkon beradi. Shu sababli milliy-madaniy qadriyatlarni rangtasvir vositasida ifodalash talabalarning badiiy tafakkurini rivojlantirish bilan bir qatorda, ularning milliy madaniyatga bo‘lgan munosabatini shakllantirishning samarali vositasi sifatida qaralishi mumkin. Navro‘z ana shunday milliy-madaniy mazmunga ega bo‘lgan qadimiy bayramlardan biridir. U tabiatning uyg‘onishi, yangilanish, ezgulik, mehr-oqibat, hamjihatlik va insonparvarlik g‘oyalari bilan bog‘liq holda nishonlanadi. O‘zbekiston hukumatining Navro‘zga bag‘ishlangan materiallarida ham bayramning yangilanish, ezgulik, mehr-oqibat, birlik va milliy qadriyatlar bilan bog‘liq mazmuni alohida ta’kidlangan [1]. Navro‘zning ushbu mazmuniy

xususiyatlari uni rangtasvir kompozitsiyasi uchun boy va ko'p qirrali badiiy mavzuga aylantiradi.

Milliy bayramlar, xalq sayillari va an'anaviy marosimlar xalqning tarixiy xotirasi hamda madaniy tajribasini saqlab qoluvchi muhim omillardan hisoblanadi. E. Qudratullayeva va R. Ahmedov tomonidan o'zbek xalqining urf-odatlarini, marosimlari va bayramlarining an'anaviyligi tahlil qilinarkan, Navro'z, xalq sayillari va boshqa marosimlar avloddan avlodga o'tib kelayotgan madaniy merosning muhim tarkibiy qismlari sifatida ko'rsatiladi [2]. Mazkur qarash rangtasvirda milliy bayramlarni aks ettirish masalasiga ham bevosita taalluqlidir. Chunki rangtasvir kompozitsiyasi orqali ma'lum bir bayramning tashqi ko'rinishinigina emas, balki uning ortida mujassam bo'lgan ma'naviy va ijtimoiy mazmunni ham ifodalash mumkin. Rangtasvirning badiiy imkoniyatlari milliy qadriyatlarni ifodalash uchun alohida qulaylik yaratadi. Rang, shakl, kompozitsiya, yorug'lik va soya, fazo, ritm hamda badiiy obraz kabi vositalar yordamida real hayotdagi voqea va hodisalar ijodiy qayta ishlanib, yaxlit badiiy obrazga aylantiriladi. S.S. Abdullayevning qadimgi O'rta Osiyo va O'zbekiston tasviriy san'ati hamda rangtasvirining rivojlanishiga bag'ishlangan o'quv qo'llanmasida milliy merosning zamonaviy rangtasvirdagi o'rni, O'zbekiston tasviriy san'atining tarixiy taraqqiyoti va uni o'qitish metodlari yoritilgan [3]. Mazkur yondashuv milliy-madaniy mazmunni zamonaviy rangtasvir ta'limi bilan bog'lash uchun muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi. Milliy qadriyatlarni tasviriy san'at orqali ifodalashda badiiy obrazning mazmuni va uning vizual yechimi o'rtasidagi uyg'unlik alohida ahamiyatga ega. Bunda rassom yoki talaba muayyan madaniy hodisani oddiy nusxa sifatida ko'chirmasdan, uning mazmun-mohiyatini anglab, badiiy umumlashtirish orqali tasvirlashi kerak. Shu ma'noda "Navro'z sayli" kompozitsiyasini yaratishda ham asosiy vazifa Navro'z bayramida mavjud bo'lgan barcha predmet va voqealarni bitta tasvirga joylashtirish emas, balki bayramning asosiy g'oyaviy mazmunini bir butun badiiy obraz orqali ochib berishdan iboratdir.

Tadqiqotning asosiy maqsadi milliy-madaniy qadriyatlarni rangtasvir vositasida ifodalash metodikasini nazariy va amaliy jihatdan asoslash hamda “Navro‘z sayli” kompozitsiyasi misolida uning metodik imkoniyatlarini aniqlashdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun milliy qadriyatlarning tasviriy san’atdagi ifoda imkoniyatlarini aniqlash, Navro‘z bayramining badiiy mazmunini tahlil qilish, milliy obraz va detallarni kompozitsiyada joylashtirishning metodik asoslarini belgilash, rang va kompozitsion yechimlarning badiiy mazmun bilan bog‘liqligini asoslash hamda talabalarning ijodiy faoliyatini rivojlantirishga xizmat qiluvchi metodik bosqichlarni ishlab chiqish ko‘zda tutiladi. Tadqiqot metodologiyasining asosini madaniy, estetik, integrativ, faoliyatga yo‘naltirilgan va ijodiy yondashuvlar tashkil etadi. Tadqiqot jarayonida ilmiy-metodik adabiyotlarni o‘rganish, tahlil qilish, taqqoslash, umumlashtirish, badiiy asarlarni tahlil qilish va pedagogik modellashtirish metodlaridan foydalanildi. Mazkur metodlar milliy-madaniy mazmunni rangtasvir ta’limiga kiritishning nazariy va amaliy jihatlarini aniqlash imkonini beradi. Milliy qadriyatlarni tasviriy san’at orqali o‘zlashtirish jarayonida talabaning badiiy idroki va estetik tafakkuri muhim o‘rin tutadi. R. Kurbanova va B. Saidbaeva milliy qadriyatlarning yoshlarning estetik dunyoqarashini shakllantirishdagi rolini tahlil qilib, milliy madaniyat, urf-odatlar va xalq amaliy san’ati namunalari estetik tarbiyaning muhim omillari ekanligini ko‘rsatadi [4]. Ushbu fikrlar rangtasvir mashg‘ulotlarida milliy mazmundagi mavzulardan foydalanish nafaqat badiiy ko‘nikmalarni, balki talabaning estetik qarashlarini ham rivojlantirishini ko‘rsatadi. Tasviriy san’at ta’limida milliy qadriyatlarga murojaat qilish jarayoni talabaning kuzatuvchanligi va ijodiy tafakkurini faollashtiradi. Masalan, “Navro‘z sayli” mavzusida ishlash jarayonida talaba bayramning tashqi ko‘rinishini kuzatish bilan birga, uning mazmunida qanday qadriyatlar mujassam ekanligini aniqlaydi. Mehr-oqibat, kattalarga hurmat, qo‘ni-qo‘shnichilik, jamoaviylik, mehnatsevarlik, tabiatga e’tibor va yangilanish kabi tushunchalar kompozitsiyada turli badiiy obrazlar orqali ifodalanishi mumkin.

“Navro‘z sayli” kompozitsiyasini yaratishning dastlabki bosqichida mavzuning g‘oyaviy mazmuni aniqlanadi. Bu bosqichda talaba o‘z oldiga “Men Navro‘zning qaysi jihatini tasvir orqali ifodalamoqchiman?” degan savolni qo‘yishi maqsadga muvofiq. Chunki mavzu aniq belgilanmagan holda kompozitsiyadagi obrazlar tasodifiy joylashtirilishi va badiiy yaxlitlik buzilishi mumkin. Shuning uchun dastlab bayramning asosiy g‘oyasi — yangilanish, birlik, ezgulik yoki milliy an‘analarning davomiyligi — belgilanadi.

Keyingi bosqichda mavzuga oid materiallar to‘planadi. Talabalar Navro‘z bilan bog‘liq milliy urf-odatlar, xalq sayillari, milliy liboslar, xalq amaliy san‘ati namunalari, bahorgi tabiat manzaralari, milliy taomlar va bayram jarayonlarini kuzatadilar. Bunda tarixiy-etnografik materiallar, foto va videotasvirlar, badiiy asarlar hamda bevosita kuzatish natijalaridan foydalanish mumkin. Material to‘plash jarayoni talabaning mavzu haqidagi tasavvurini kengaytirib, kelgusidagi kompozitsion yechim uchun zarur bo‘lgan vizual materiallarni shakllantiradi.

Kompozitsiyaning dastlabki eskizlarini ishlab chiqish navbatdagi muhim bosqich hisoblanadi. Eskizda tasvirning umumiy tuzilishi, asosiy obrazlarning joylashuvi, kompozitsion markaz, fazoviy munosabatlar va harakat yo‘nalishlari belgilanadi. Talabaga bitta emas, balki bir nechta kompozitsion variant ishlab chiqish tavsiya etiladi. Bu usul turli badiiy yechimlarni taqqoslash va eng mazmunli variantni tanlash imkonini beradi. Shu bilan birga, talaba o‘z qarorini asoslash orqali mustaqil ijodiy fikrlash ko‘nikmasini rivojlantiradi. “Navro‘z sayli” kompozitsiyasida kompozitsion markaz alohida ahamiyatga ega. Asosiy g‘oyani ochib beruvchi obraz yoki voqea tasvirning markaziy qismida joylashtirilishi va tomoshabinning diqqatini o‘ziga jalb qilishi lozim. Qolgan obrazlar esa mazkur markaziy g‘oyani mazmunan va badiiy jihatdan to‘ldirishi kerak. Masalan, kompozitsiyaning markazida Navro‘z sayliga xos jamoaviy holat, milliy libosdagi insonlar, bahoriy tabiat yoki milliy an‘ana bilan bog‘liq jarayon tasvirlanishi mumkin. Bunda barcha detallar yagona g‘oyaga xizmat qilishi muhim. Milliy obrazlarni ifodalashda kiyim-kechak, mato

naqshlari, milliy bezaklar, hunarmandchilik buyumlari va xalq turmushiga xos predmetlardan foydalanish kompozitsiyaning milliy xarakterini kuchaytiradi. Dastgohli rangtasvirda milliy obrazlarning badiiy ifodasi bo'yicha olib borilgan tadqiqotlarda ham "Navro'z", "Ko'pkari", "To'y tantanasi" kabi marosim va xalq hayotiga oid mavzular rassomlar ijodida muhim manba bo'lib xizmat qilishi, rang va forma esa milliy obrazni kuchaytiruvchi vositalardan biri ekanligi qayd etiladi [5]. Shu sababli "Navro'z sayli" kompozitsiyasida milliy detallarni tanlashda ularning nafaqat tashqi ko'rinishi, balki badiiy va mazmuniy vazifasi ham hisobga olinishi lozim. Rang yechimi "Navro'z sayli" kompozitsiyasining emotsional-badiiy ta'sirini belgilovchi asosiy omillardan biridir. Bahor faslining ranglari, yashil tabiat, gullar, yorqin milliy matolar va bayramona muhit kompozitsiyada ranglar orqali ifodalanishi mumkin. Bunda ranglarning haddan tashqari ko'pligi emas, balki o'zaro uyg'unligi muhim hisoblanadi. Iliq va sovuq ranglarning nisbati, asosiy va ikkilamchi ranglarning munosabati, yorug'lik va soya kontrastlari kompozitsiyaning umumiy kayfiyatini belgilaydi. Rang orqali yangilanish, quvonch, osoyishtalik va bayramona ruhni ifodalash mumkin. Milliy rangtasvirning badiiy imkoniyatlarini o'rganishda rangning faqat predmetni tasvirlash vositasi emas, balki obrazning hissiy va mazmuniy xususiyatlarini ochib beruvchi vosita ekanligini hisobga olish zarur. Shu sababli "Navro'z sayli" kompozitsiyasida rang tanlash jarayoni real obyektlarning tabiiy rangini ko'chirish bilan cheklanmasligi, balki kompozitsiyaning umumiy g'oyasiga bo'ysundirilishi lozim. Mazkur metodikada o'qituvchining roli ham alohida ahamiyatga ega. O'qituvchi talabaga tayyor kompozitsion yechimni taqdim etuvchi emas, balki uning mustaqil badiiy izlanishini tashkil etuvchi va yo'naltiruvchi pedagog sifatida faoliyat yuritishi kerak. Talabaning eskiz variantlarini tahlil qilish, rang yechimlari yuzasidan savollar berish, milliy obrazlarning mazmunini anglashga yo'naltirish va yakuniy ishni baholash mezonlarini oldindan belgilash ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi. "Navro'z sayli" kompozitsiyasi ustida ishlash jarayonida muammoli va

ijodiy topshiriqlardan foydalanish ham samarali natija beradi. Masalan, talabaga “Navro‘zning yangilanish g‘oyasini qaysi ranglar orqali ifodalash mumkin?”, “Kompozitsiyada milliylikni faqat kiyim orqali emas, yana qanday vositalar bilan ko‘rsatish mumkin?”, “Agar kompozitsion markaz o‘zgartirilsa, asarning mazmuniy ta’siri qanday o‘zgaradi?” kabi savollar berilishi mumkin. Bunday topshiriqlar talabaning tayyor namunani takrorlashidan ko‘ra, mustaqil badiiy qaror qabul qilishiga imkon beradi.

Kompozitsiyani bajarish jarayonida talaba bir vaqtning o‘zida bir nechta faoliyat turini amalga oshiradi. U kuzatadi, tahlil qiladi, tanlaydi, umumlashtiradi, eskiz yaratadi, ranglarni belgilaydi va yakuniy badiiy yechimni ishlab chiqadi. Natijada rangtasvir mashg‘uloti faqat texnik ko‘nikmani shakllantiruvchi faoliyat bo‘lib qolmay, balki talabaning ijodiy va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantiruvchi yaxlit pedagogik jarayonga aylanadi. “Navro‘z sayli” kompozitsiyasining yana bir muhim jihati uning hududiy-madaniy xususiyatlarni aks ettirish imkoniyatidir. Har bir hududning Navro‘zni nishonlash bilan bog‘liq o‘ziga xos an‘analari, xalq sayillari, liboslari, hunarmandchilik elementlari va badiiy ifoda shakllari mavjud. Jizzax vohasiga xos madaniy muhitni kompozitsiyada aks ettirish orqali asarning mazmuniy va hududiy o‘ziga xosligini kuchaytirish mumkin. Bunda Jizzax hududining tabiat manzaralari, mahalla muhiti, milliy liboslar, xalq sayli, sumalak tayyorlash jarayoni, milliy o‘yinlar yoki boshqa an‘anaviy faoliyatlar badiiy umumlashtirish asosida tasvirga kiritilishi mumkin. Bunday yondashuv talabaning milliy madaniyatni umumiy tushuncha sifatida emas, balki o‘zi yashayotgan hududning real madaniy muhiti bilan bog‘liq holda idrok etishiga yordam beradi. Natijada rangtasvir kompozitsiyasi talaba uchun shunchaki ijodiy topshiriq emas, balki o‘zining madaniy muhitini anglash va uni badiiy ifodalash vositasiga aylanadi.

Kompozitsiya yakunlangach, uning badiiy-metodik tahlili amalga oshiriladi. Tahlil jarayonida mavzu va g‘oyaning ochib berilishi, kompozitsion markazning aniqligi, obrazlarning o‘zaro bog‘liqligi, ranglar uyg‘unligi, milliy detallarni tanlash,

fazoviy yechim, badiiy ifoda va umumiy estetik ta'sir kabi mezonlar ko'rib chiqiladi. Talaba o'z ishinig kuchli va takomillashtirilishi lozim bo'lgan jihatlarini mustaqil aniqlaydi. Badiiy faoliyatning yakuniy refleksiv bosqichi talabaning o'z ijodiy faoliyatiga tanqidiy munosabatini shakllantirishga xizmat qiladi. Talaba "Men qanday g'oyani ifodalamoqchi edim?", "Ushbu g'oya kompozitsiyada qay darajada ochildi?", "Qaysi rang va obrazlar asosiy mazmunni kuchaytirdi?", "Qaysi jihatlar ustida yana ishlash kerak?" kabi savollar asosida o'z ishini tahlil qiladi. Bu jarayon badiiy faoliyat bilan bir qatorda kasbiy refleksiya ko'nikmasini ham rivojlantiradi. Milliy-madaniy qadriyatlarni rangtasvir vositasida ifodalash metodikasi talabalarning bir nechta kompetensiyalarini kompleks rivojlantirish imkonini beradi. Birinchidan, rang, kompozitsiya va badiiy ifoda vositalaridan foydalanish orqali amaliy-badiiy ko'nikmalar rivojlanadi. Ikkinchidan, milliy-madaniy mazmunni tahlil qilish va uni badiiy obrazga aylantirish orqali ijodiy fikrlash shakllanadi. Uchinchidan, mustaqil kompozitsion yechim ishlab chiqish talabaning qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantiradi. To'rtinchidan, o'z ijodiy ishini taqdim etish va asoslash kommunikativ ko'nikmalarning rivojlanishiga xizmat qiladi. Beshinchidan, yakuniy tahlil va o'z-o'zini baholash refleksiv kompetensiyani shakllantiradi.

Shunday qilib, "Navro'z sayli" kompozitsiyasi misolida ishlab chiqilgan metodik yondashuvning asosiy xususiyati milliy qadriyatni tayyor axborot sifatida berish emas, balki uni talabaning mustaqil ijodiy faoliyati orqali o'zlashtirishdan iborat. Talaba Navro'z haqidagi tarixiy-madaniy ma'lumotlarni o'rganadi, uning asosiy g'oyalarini aniqlaydi, badiiy obrazlarni tanlaydi, kompozitsion yechim ishlab chiqadi, rangtasvir vositalari yordamida o'z g'oyasini ifodalaydi va yakunda yaratilgan asarni tahlil qiladi. Shu tariqa bilim, badiiy faoliyat va milliy qadriyat o'zaro yagona pedagogik jarayonda birlashadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, milliy-madaniy qadriyatlarni rangtasvir vositasida ifodalash uchun, avvalo, mavzuning tarixiy va madaniy mazmunini chuqur anglash, keyin esa ushbu mazmunni tasviriy vositalar orqali badiiy

umumlashtirish talab etiladi. Bunda kompozitsiyaning g‘oyaviy yaxlitligi, milliy obrazlarning mazmuniy vazifasi, ranglarning badiiy uyg‘unligi va tasviriy detallarni tanlash mezonlari muhim ahamiyat kasb etadi. Milliy qadriyatlar asosida tashkil etilgan ijodiy faoliyat talabani badiiy-estetik idrokini rivojlantirib, uning kasbiy tayyorgarligini mazmunan boyitadi.

Xulosa qilib aytganda, milliy-madaniy qadriyatlarni rangtasvir vositasida ifodalash metodikasi tasviriy san‘at ta’limining mazmunini milliy madaniyat bilan boyitish, talabalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish, badiiy-estetik dunyoqarashini kengaytirish va kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishning samarali yo‘nalishlaridan biridir. “Navro‘z sayli” kompozitsiyasi misolida olib borilgan metodik tahlil rangtasvir mashg‘ulotlarini milliy mazmun bilan uyg‘unlashtirish talabani kuzatish, tahlil qilish, badiiy umumlashtirish, mustaqil qaror qabul qilish va refleksiv faoliyatini rivojlantirishini ko‘rsatdi. Shu bois oliy ta’limda tasviriy san‘atga oid fanlarni o‘qitishda milliy bayramlar, urf-odatlar va hududiy madaniy an‘analar asosida ijodiy kompozitsiyalar yaratishdan tizimli foydalanish maqsadga muvofiqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi Hukumat portali. 21-mart — Navro‘z umumxalq bayrami. — Toshkent, 2026.
2. Qudratullayeva, E., Ahmedov, R. O‘zbek xalqining urf-odati, marosim va bayramlarining an‘anaviyligi // Oriental Art and Culture. — 2023.
3. Abdullayev, S.S. Tasviriy san‘at o‘qitish metodikasi (Qadimgi O‘rta Osiyo va O‘zbekiston tasviriy san‘ati). — Toshkent, 2014. — 141 b.

4. Kurbanova, R.J., Saidbaeva, B.E. The Role of National Values in Shaping the Aesthetic Worldview of Schoolchildren // International Journal of Pedagogics. — 2025. — Vol. 5, Issue 3. — P. 55–58.
5. Dastgohli rangtasvirda milliy an'anaviy obrazlarning badiiy ifodasi. // Modern Education and Development. — 2025. — №26, 4-qism. — B. 34–35.
6. Sattarov, A.N. The role of Uzbekistan fine art in educating students on the basis of national values // Academic Journal of Science, Technology and Education. — 2025. — Vol. 1, №8. — P. 41–44.